Cultura şi conservarea limbii – componente esenţiale ale existenţei şi conştiinţei naţionale. Un studiu de caz – regiunea Cernăuţi

Alexandrina CERNOV

Ceea ce şi-au dorit românii din Bucovina în toate epocile istorice (mai ales începând cu Revoluţia de la 1848) – a fost organizarea vieţii culturale şi ştiinţifice în instituţii profesionale de înaltă calitate, la care aspiră şi astăzi românii din regiunea Cernăuţi.

Istoria ne-a hărăzit să fim la margine de ţară sau imperiu (ba la Estul, ba la Vestul lor): Ţara Moldovei, Austria, România, URSS, Ucraina. Cu toate vicisitudinile, românii (ajunşi astăzi la doar 20% din totalul populaţiei din regiune) şi-au păstrat, timp de peste 200 de ani, tot ceea ce înseamnă pentru un popor conştiinţă, spiritualitate şi identitate naţională. Generaţii de intelectuali români, ale căror nume merită să fie valorificate pentru istoria şi cultura românilor, au muncit pentru ca limba, şcoala, biserica şi istoria să constituie o permanenţă la Cernăuţi. Mulţi bucovineni din diaspora, remarcabili oameni de cultură şi spiritualitate românească, au trăit şi mai trăiesc şi astăzi experienţa Bucovinei ca o durere personală şi o nostalgie romantică. Soarta istorică a românilor din Bucovina poate fi înţeleasă numai printr-o cercetare profundă, conştientă şi cinstită, situată dincolo de orice retorică sentimentală sau politică. Există o istorie a rezistenţei prin limbă, şcoală, biserică, în general prin cultură.

S-a vorbit despre modelul *homo bucovinensis* şi nu putem fi de acord cu interpretarea propusă de către unii politicieni şi istorici. Imaginea de *homo bucovinensis*, susţinută şi idealizată mai ales de către cercetătorii germani şi austrieci, preluată astăzi de politicienii ucraineni în cadrul unor foruri ştiinţifice sau publicaţii, este discutată şi propusă ca model pentru o viitoare Europă. În realitate, însă, în spatele acestui concept fals se intenţionează crearea unei personalităţi lipsită de orice conştiinţă naţională, care, chiar dacă îşi mai vorbeşte limba maternă şi îşi cunoaşte valorile naţionale, este tolerantă şi servilă politicii naţionale dominante. Într-o nouă formulă, ideologia sovietică impunea, de exemplu, pentru întreg spaţiu multinaţional al URSS noţiunea de „om sovietic” (*homo sovieticus*) – „naţional prin formă şi socialist prin conţinut”. Această politică era demonstrată prin spectaculoasele reprezentări festive, cu cântece şi dansuri ale „popoarelor conlocuitoare”, cu excelente costume naţionale şi ritmuri naţionale specifice. Se menţinea astfel iluzia unei politici de ocrotire a acestor popoare. Din păcate, acest mod de falsificare, de fapt, a specificului naţional, prin reducerea acestei noţiuni la formă, masca, în realitate, distrugerea din interior a modului de gândire specific naţional, al conţinutului naţional.

BDD-V354 © 2009 Editura Alfa
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 20:57:11 UTC)

Astăzi, deja sub o nouă (dar învechită) asistăm la Cernăuți la un nou val de susținere a „formei naționale", promovând pe același fundal spectacole naționale, însoțite de discursuri ultrapatriotice, în spatele cărora se formează o imagine falsă a adevăratelor probleme cu care se confruntă comunitatea românească din Ucraina (sau chiar negarea lor), menită să ne distragă atenția de la adevăratele strategii naționale şi culturale care ar trebui promovate. Pe de altă parte, nici comunitatea românească nu are proiecte clare de rezolvare a acestora.

Românii sunt obsedați astăzi de ideea dezbinării Societăților românești, a intelectualității, a existenței unor ambiții personale sau de grup ale liderilor care nu se pot înțelege între ei, iar presa (ziarul „Ceas", revista „Clopotul Bucovinei", care excelează în acest scop) creează legende ale unor personalități, cu scopul de a-i intimida sau chiar de a le crea o biografie mincinoasă sau a-i discredita. Este şi aceasta o modalitate de a anihila activitatea celor care încearcă să constituie viața cultural-națională într-o instituție ce ar funcționa efectiv în toate domeniile culturii şi ştiințelor umanistice, a editării de carte în limba română la Cernăuți, dar mai ales în direcția păstrării ființei naționale românești. Rămâne să înțelegem dacă aceste publicații sunt doar manifestarea unor ambiții personale sau sunt conştient premeditate.

Cu 20 de ani în urmă s-a constituit Societatea pentru Cultură Românească „Mihai Eminescu" din Regiunea Cernăuți (preşedinte fondator – prof. univ. dr. Grigore Bostan) din care, ulterior s-au înființat majoritatea societăților românești din regiune şi, chiar din Ucraina. Acestea s-au desprins din secțiile *Societății*: pentru învățământ, ştiințifice, bisericeşti etc. Rând pe rând, în „Zorile Bucovinei" au fost publicate proiectele de statut: *Statutul Societății Ştiințifico-Pedagogice republicane „Aron Pumnul"* (10 ianuarie 1991) – preşedinte, prof. univ. dr. Aurel Constantinovici; *Statutul Societății Cultural-Bisericeşti „Mitropolitul Silvestru Morariu-Andrievici"* (10 ianuarie 1991) – preşedinte, preotul Mihail Ivasiuc; *Statutul Societății Românilor (moldovenilor) din Regiunea Cernăuți – victime ale represaliilor staliniste „Golgota* (29 ianuarie 1991), preşedinte – Petre Grior, director adjunct al Arhivelor Statului din Cernăuți; *Statutul Doamnelor Române din Regiunea Cernăuți* (8 martie 1991), preşedinte – Victoria Ivasiuc; *Statutul Alianței Creştin-Democrate a Românilor din Ucraina* (24 octombrie 1991), preşedinte – Constantin Olaru.

Fiecare dintre aceste societăți, la timpul său, a jucat un rol însemnat în lupta pentru recunoaşterea şi respectarea drepturilor românilor din regiune şi din Ucraina. A fost o perioadă de entuziasm şi încredere în propriile forțe. Tricolorul fâlfâia în fiecare sat şi pe clădirea sediului Societății „Mihai Eminescu" şi al redacției ziarului „Zorile Bucovinei". Nu toate aceste societăți au supraviețuit până astăzi, unele au dispărut din diferite motive, altele au rămas doar pe hârtie.

Procesul a culminat cu *Congresul românilor din Regiunea Cernăuți*, când a început, de fapt, ruptura esențială dintre liderii societăților românești. Liderul cercului *Arboroasa* (scriitorul şi ziaristul Dumitru Covalciuc), care fusese la început o structură a Societății „Mihai Eminescu", a fost primul care a făcut nenumărate declarații în presă, (vezi „Zorile Bucovinei" de la începutul anilor '90 ai secolului trecut), anunțând ieşirea sa din Societatea „Mihai Eminescu" (aceasta fiind şi principala organizatoare a Congresului). Motivele erau formulate, de fiecare dată,

BDD-V354 © 2009 Editura Alfa
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 20:57:11 UTC)

destul de vag. La 5 iunie, cu două zile înainte de *Congres*, s-a constituit „Grupul 5 iunie", principala opoziţie a Congresului. Acest grup era format din liderii Societăţii „Golgota", preşedinte Petre Grior, la care au aderat şi alţi intelectuali români, lideri sau membri ai altor societăţi. Această dată marchează începutul unui lung deceniu de disensiuni, greşeli şi neînţelegeri. Pentru prima dată am fost sfidaţi la începutul lucrărilor Congresului de un grup de tineri naţionalişti ucraineni, sosiţi cu autocarele de la Lvov, cerând insistent suspendarea Congresului sau, măcar, folosirea la *Congres* numai a limbii ucrainene. De ce n-am avea curajul să recunoaştem acest eşec chiar atunci, să începem de la început? La 11 iunie 1992 ziarul „Zorile Bucovinei" a publicat un amplu şi optimist material despre Congres, *Însemnări de la Primul Congres al românilor din Regiunea Cernăuţi*.

La 12 noiembrie 1992, în acelaşi ziar, la rubrica *Dreptul la opinie*, a apărut articolul semnat de către Comitetul executiv al Societăţii „Golgota", *În căutarea adevărului* (o pagină de ziar) – un atac vehement la adresa liderilor Societăţii „Mihai Eminescu", care au colaborat activ la pregătirea Congresului.

Ambiţiile deşarte, slăbiciunile omeneşti şi nepriceperea noastră de a conduce (de fapt, de a organiza corect şi onest activitatea, conform unui program, ce ar defini priorităţile şi ar fi fost bine orientat), au creat un impas din care, chiar dacă a intrat fiecare societate sau lider separat, trebuie acum să ieşim împreună, să promovăm nişte proiecte capabile să susţină interesele comunităţii româneşti.

După 1995 au fost înregistrate încă trei societăţi: Societatea Scriitorilor Români din Cernăuţi, preşedinte – poetul Ilie T. Zegrea (1998), Liga Tineretului Român din regiunea Cernăuţi „Junimea" (1998), preşedinte – poetul Vitalie Zâgrea şi Casa Limbii Române (2000), preşedinte – poetul Vasile Tărâţeanu.

Astăzi la Cernăuţi funcţionează două tipuri de instituţii, responsabile în egală măsură de felul şi de calitatea în care este promovată cultura noastră naţională, având în vedere prin aceasta şi eficacitatea unor instituţii ca şcoala şi biserica.

Instituţiile de cultură ale Administraţiilor de Stat (regională şi locale) în sarcina cărora intră problemele culturale ale românilor din regiune, ca cetăţeni ai Ucrainei, respectarea legislaţiei în vigoare referitoare la drepturile minorităţilor naţionale din Ucraina (inclusiv urmărirea cazurilor când această legislaţie este încălcată). Or, românii îşi doresc o trupă de teatru profesionistă (cei şapte studenţi care au absolvit Academia de teatru din Târgu-Mureş şi nu şi-au găsit loc de muncă la Cernăuţi până astăzi). De mai mult de cincisprezece ani batem la porţile închise ale Secţiei regionale de cultură şi ale Primăriei oraşului pentru inaugurarea Muzeului „Mihai Eminescu" în casa lui Aron Pumnul. La acestea se adaugă multe alte doleanţe, formulate în nenumărate demersuri, adresări, memorii etc. La Cernăuţi avem doar monumentul poetului Mihai Eminescu. Mulţumim şi pentru atât.

În sate nu funcţionează cele mai multe dintre Casele de Cultură, nu sunt completate cu cărţi româneşti bibliotecile săteşti… În afară de biserică şi de şcoală nu există alte instituţii de cultură! Petrecerea timpului liber pentru tineri, şi pentru familiile tinere s-a transformat în petreceri cu multă băutură şi distracţii în discoteci. Aceasta distruge, în primul rând, intelectualitatea satelor noastre, pentru că în zilele de odihnă şi de sărbătoare nu există alte posibilităţi (de exemplu, spectacole, concerte etc.). Oficialităţile nu mai invită (precum se obişnuia) colective artistice, nici din Republica Moldova, nici din România. Din cauza crizei economice şi a

BDD-V354 © 2009 Editura Alfa
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 20:57:11 UTC)

lipsei de sponsorizări, societățile din Cernăuți nu mai invită, decât foarte rar, colective artistice, cu spectacole şi concerte, din România.

Instituțiile nonguvernamentale de cultură românească, în marea lor majoritate, sunt şi ele inerte în acest sens (mai ales, impactul lor cultural în sate). Societatea „Mihai Eminescu", iar în ultimul timp şi Societatea scriitorilor din Cernăuți şi Casa Limbii Române preferă să organizeze mari festivități la Cernăuți, satele noastre fiind neglijate în continuare. Cele cinci sărbători tradiționale româneşti, organizate în continuare de Societatea „Mihai Eminescu" o dată pe an la Cernăuți (*Limba noastră cea română*, *Florile dalbe*, *Mărțişorul*, şi cele două aniversări consacrate poetului Mihai Eminescu), sunt absolut insuficiente pentru satisfacerea necesităților culturale ale populației româneşti din regiune, îndeosebi ale tineretului studios. Celelalte societăți stau la umbra aşa-zisei *Uniuni a Societăților româneşti*, activitatea lor fiind aproape insesizabilă.

Provincie cu o istorie dramatică, Bucovina a fost şi rămâne încă un spațiu literar puțin cunoscut, în care destinul generațiilor de români, de multe ori văduvit de tradițiile culturale din țară, ni se pare atât de deosebit şi totodată atât de asemănător, căci indiferent de specificul lor istoric, ele toate au fost nişte generații luptătoare. De aceea, frumoasa tradiție culturală românească din Bucovina nu a putut fi înlocuită nici cu cea germană (1775-1918), nici cu cea rusă sau ucraineană (1945-1996). Deprinderea de a scrie româneşte nu a încetat niciodată. Chiar dacă au existat perioade de „secetă literară" sau întreruperi bruşte a procesului literar, în Bucovina s-au tipărit cărți româneşti: manuale, calendare, gramatici, opere literare.

„O literatură a Bucovinei a existat" – aşa îşi începe Constantin Loghin cele două cărți de istorie a literaturii române în Bucovina (1924 şi 1926), prin care încearcă să realizeze o primă sinteză a scrisului bucovinean din perioada austriacă. Se încheiase o epocă de 143 de ani de rezistență a românilor prin cultură. Soarta le-a hărăzit, ulterior, să se mai afle şi sub alte stăpâniri, cu toate consecințele culturale şi politice care survin în atare împrejurări.

Istoricul literar de astăzi constată că specificul şi valorile culturii româneşti bucovinene au rezistat afirmându-se şi mai târziu, în confruntarea cu alte tendințe culturale ale altor vremuri, la fel de vitrege, afirmate în diferite medii naționale, cu noi metode de deznaționalizare, prin impunerea altor limbi oficiale sau de comunicare, cu statut de „limbă maternă" secundă, susținute oficial prin şcoală şi instituții de cultură. Cele două mari culturi – cea germană şi cea slavă răsăriteană – atât de diferite, prin esența lor – şi-au pus amprenta pe ființa scrisului românesc din această provincie, dar nu au reuşit decât parțial acest demers, făcând-o să fie puțin mai în urma, nu însă şi înstrăinată de literatura din țara mamă.

În 1917, istoricul Nicolae Iorga, într-o conferință susținută la Bucureşti în fața corului Societății „Armonia" din Cernăuți, constata: „A fost o întrerupere cvasitotală a legăturilor culturale dintre noi. Eram aşa de aproape şi ne cunoşteam aşa de puțin! Natural că în urma acestei necunoaşteri s-au produs o mulțime de prejudecăți, şi din partea noastră, şi din partea d-voastră. România, o țară stricată, în părerea unora din bucovineni; Bucovina, o provincie românească pierdută, în părerea unora din România. Îndată ce ne-am cunoscut, am văzut foarte bine, că acestea sunt păreri greşite, strecurate în minți de oameni care aveau interese esențiale să le strecoare".

BDD-V354 © 2009 Editura Alfa
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 20:57:11 UTC)

Bănuia, oare, N. Iorga că în anul 2009, la aproape un secol, cuvintele lui vor fi tot atât de actuale, încât vom căuta în cărţile sale răspuns la aceleaşi întrebări care l-au frământat în legătură cu misterele supravieţuirii culturii româneşti în împrejurări atât de nefavorabile? Bucovina s-a transformat în perioada sovietică într-un spaţiu închis, izolat de procesele literare şi tradiţiile culturale din ţară, dar a existat, totuşi, ceva ce a alimentat seva specificului şi a valorilor naţionale româneşti de aici, chiar în timpurile cele mai vitrege, când contactele cu ţara au fost imposibile. Istoricul explica acest fenomen de rezistenţă naţională prin mai mulţi factori care au alimentat cultura românească de aici. Primul, şi poate cel mai important, a fost „instinctul naţional" şi caracterul conservator al ţăranului care a păstrat şi a dezvoltat formele culturale naţionale proprii unui popor. Explicaţia este mai mult de natură psihologică.

„V-a salvat, spunea N. Iorga, inerţia ţăranului unită cu instinctul naţional superior, care a deosebit în trecut poporul nostru, însuşirea corectând în mare măsură defectul, însuşirea care este a lui, defectul care vine din vitregia împrejurărilor. Cultura şi-o capătă un popor, dar instinctul, care îndeamnă către cultură şi care găseşte formele naţionale ale unei culturi, acesta nu-l poate preda nici un profesor: el face parte din însuşirile fundamentale".

Biserica şi mănăstirile, care erau de nezdruncinat în Bucovina, aveau un cler înalt şi cult, o cultură religioasă cu vechi tradiţii româneşti, în sfârşit, aveau şi şcoli care au educat generaţii de călugări. Aici se găsea mănăstirea Putna, cu mormântul lui Ştefan cel Mare, care avea o influenţă deosebită asupra tuturor mănăstirilor bucovinene chiar şi după secularizarea averilor acestora şi înstrăinarea de biserica din Moldova.

Desigur, renaşterea culturală a românilor din Bucovina le-o datorăm, îndeosebi după 1848, boierilor, răzeşilor şi intelectualilor care au apărat interesele naţionale şi politice ale Bucovinei; instituţiile culturale şi de învăţământ au muncit pentru întreţinerea şi afirmarea lor în plan naţional şi au susţinut relaţii strânse cu românii de pe întreg teritoriul Austriei şi din Principate.

Este oare o enigmă faptul, că după peste două secole de înstrăinare, în nordul Bucovinei se mai vorbeşte româneşte? Fenomenul bucovinean, ca problemă de supravieţuire a spiritualităţii şi a identităţii româneşti, a continuităţii unor tradiţii culturale naţionale, trebuie să fie studiat în profunzime (nu doar monitorizat, conform unor modele socio-politice de astăzi), cu scopul de a urmări care sunt cauzele şi consecinţele deznaţionalizării unui popor băştinaş prin schimbarea statalităţii şi a schimbării limbii de stat, prin introducerea, de fiecare dată, a unor condiţii noi, insuficiente pentru păstrarea limbii, a confesiunii şi a culturii, adică a celor trei vectori necesari pentru păstrarea mentalităţii şi a identităţii naţionale. Istoria românilor din Bucovina demonstrează, încă o dată, adevărul că un popor de cultură, cu tradiţii istorice şi culturale străvechi nu dispare, chiar dacă condiţiile sunt nefavorabile şi continuă să se înrăutăţească. Acest fenomen este o problemă de mentalitate şi de psihologie a unui popor care, conservându-şi valorile, a reuşit să supravieţuiască unor perioade istorice de impunere forţată în comunicarea oficială, ştiinţifică şi culturală a câtorva limbi de stat, străine de limba maternă: germana, rusa şi ucraineana. Un astfel de popor nu poate fi „sacrificat", în numele unor idealuri „false", după cum consideră astăzi unii istorici şi politicieni, ci susţinut

BDD-V354 © 2009 Editura Alfa
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 20:57:11 UTC)

concret în voinţa sa de a-şi păstra limba, tradiţiile şi idealurile naţionale, cu alte cuvinte, de a-şi păstra identitatea naţională.

În satele cu populaţie majoritară românească bisericile ortodoxe şi protestante oficiază şi astăzi serviciul divin în limba română. În conştiinţa unui popor există nişte valori care nu pot fi distruse uşor.

Constatăm că în primul deceniu al mileniului trei, în nordul Bucovinei, s-a impus o viaţă culturală şi literară românească viabilă.

Cercetarea ştiinţifică – care are drept scop studierea fenomenului nord-bucovinean românesc contemporan şi a istorie românilor – nu poate fi considerată numai o problemă de ambiţie politică (cu atât mai mult personală), ci una de interes istoric, sociologic şi istorico-literar – va investiga aspecte multiple legate de viaţa unei populaţii băştinaşe (în cazul de faţă a celei româneşti), situate într-un spaţiu geopolitic care s-a aflat la intersecţia intereselor geostrategice, economice şi politice ale câtorva imperii: Turcia, Austria, Rusia.

Nu putem neglija şi faptul că, în afara intereselor ştiinţifice (istorice, lingvistice, etnofolclorice, sociologice etc.), există omul „concret", care îşi trăieşte viaţa de zi cu zi, care trăieşte – fiecare în felul său – tragedia înstrăinării de neamul său, a vicisitudinilor istorice (ocupaţiile străine, foametea, deportările, războaiele etc.).

Multe familii, în special cele mixte, trec şi prin tragedia înstrăinării spirituale a copiilor de părinţii lor, de cultura şi limba maternă. Omul simplu nu înregistrează şi nu analizează evenimentele, el le trăieşte, şi nu de multe ori, le trăieşte ca pe o tragedie personală. Frica a fost şi rămâne; poate că şi starea de spirit care i-a determinat pe unii să tacă, pe alţii să se înstrăineze sau să se asimileze, pe alţii să aştepte cu îndârjire vremuri mai bune. Iar dacă încercăm să privim războiul sau revoluţiile nu numai din punct de vedere al eroismului celor ce şi-au sacrificat viaţa în numele unor idealuri naţionale sau politice, ci şi din punctul de vedere al tragediei prin care trece fiecare familie în aceste vremuri vitrege, vom înţelege că şi înstrăinarea îşi are motivele sale, fie de natură psihologică, fie politică. Nici un recensământ nu va putea consemna „capetele plecate" ale românilor nord-bucovineni, care şi-au renegat, de exemplu, naţionalitatea.

Astăzi, zbaterea intelectualităţii româneşti din Ucraina pentru păstrarea identităţii şi a spiritualităţii naţionale înseamnă, în primul rând, asumarea unor responsabilităţi pentru viitor şi conştientizarea priorităţilor: limba, biserica, şcoala, presa.

Situaţia de criză politică, economică şi socială, în care se află statul ucrainean şi care se agravează, creează condiţii care provoacă precedente de încălcare de către unele instituţii ale statului a drepturilor prevăzute de Constituţie şi de documentele interne şi internaţionale. Acest fapt impune o atmosferă încordată, susţinută şi de lipsa unor dialoguri culturale constructive între societăţile naţionale de cultură româneşti din regiunea Cernăuţi şi instituţiile corespunzătoare de stat, condiţionează precedente nefavorabile ale unei activităţi constructive şi eficiente; includem aici şi adâncirea conflictelor din interiorul societăţilor şi susţinerea, într-un mod arbitrar sau haotic, a unor proiecte neesenţiale. Situaţia în care instituţiile statale nu-şi asumă responsabilitatea organizării şi a finanţării proiectelor prioritare în domeniile culturii româneşti, inclusiv a instituţiilor de învăţământ, favorizează apariţia unor cazuri,

BDD-V354 © 2009 Editura Alfa
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 20:57:11 UTC)

fără precedent, de analfabetism profesional al unor cadre aflate în posturi de conducere, de care depinde calitatea învăţământului în limba română, ceea ce reduce considerabil autoritatea instituţiilor respective şi a unor personalităţi marcante ale culturii şi învăţământului în limba română, care în astfel de condiţii sunt puse în imposibilitatea de a stopa astfel documente şi indicaţii oficiale (inclusiv manuale şi recomandări metodice).

Este normal ca o populaţie să-şi dorească un statut stabil, chiar confortabil.

De la proclamarea independenţei Ucrainei (1991) până în prezent învăţământul în limba română a avut mari pierderi morale: închiderea unor şcoli şi clase româneşti şi transferarea lor către limba ucraineană de predare, scăderea în continuare a orelor repartizate pentru limba şi literatura română, acordarea unui statut inferior limbii şi literaturii române în cadrul examenelor de absolvire prin includerea lor în listele examenelor neobligatorii şi înlocuirea, în unele cazuri, cu examenul la limba şi literatura ucraineană (sau la alegerea elevului); formularea ambiguă (poate fi şi examenul la limba română) a ordonanţelor ministeriale, care, în majoritatea cazurilor, încalcă chiar Constituţia ţării, dă posibilitatea de a manevra în domeniul politicii şcolare după bunul plac al direcţiilor regionale, raionale şi orăşeneşti de învăţământ, aflate sub influenţa unor personalităţi panucrainene.

Din această perspectivă este nevoie de o nouă politică a Ministerului Învăţământului de la Kiev, referitoare la dezvoltarea învăţământului în limbile minorităţilor naţionale, inclusiv a învăţământului universitar. În prezent în Ucraina nu este asigurat dreptul minorităţilor naţionale la studii superioare în limba maternă. Este evidentă şi necesitatea schimbării politicii practicate la examenele de admitere în învăţământul superior în universităţile care funcţionează în teritoriile compact locuite de români şi unde funcţionează şcoli cu predare în limba română. Avem în vedere universităţile din Cernăuţi, Ujgorod şi Odesa în care candidaţilor să li se asigure dreptul de a susţine examenele de admitere în limba română – limbă de predare în cele 114 şcoli din Ucraina.

Specificăm că, în condiţiile bilingvismului activ, majoritatea elevilor îşi însuşesc concomitent, încă de la vârsta preşcolară două (sau chiar trei) limbi. În astfel de condiţii se formează structuri lingvistice paralele, care creează premisele unui „bilingvism ideal". În astfel de condiţii curriculum-ul şcolar, manualele, materialele didactice, metodica predării etc. trebuie să prevadă situaţiile de comunicare posibile pentru fiecare limbă în parte pe care elevul le va diferenţia conştient.

Este evidentă necesitatea organizării unei Universităţi româneşti sau organizarea pe baza Universităţii existente la Cernăuţi a Universităţii multiculturale cu predarea în limba română sau crearea unor grupe cu predarea în limba română la toate facultăţile. Acest lucru este posibil, însă nu există fondurile necesare, Ucraina refuzând să susţină financiar o astfel de instituţie bilingvă.

Analizând, doar parţial procesele care au loc în regiunea Cernăuţi, ajungem la concluzia că lupta esenţială pentru păstrarea conştiinţei naţionale, conservarea tradiţiilor culturale naţionale şi a dezvoltării lor depind de mai mulţi factori interni şi externi: 1. lupta din interior a comunităţii româneşti pentru respectarea de către oficialităţi a Constituţiei şi a legislaţiei interne şi susţinerea, prin efort propriu, a funcţionării limbii şi a instituţiilor ştiinţifice, a şcolilor, a presei, a culturii etc.; 2.

BDD-V354 © 2009 Editura Alfa
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 20:57:11 UTC)

existența unui dialog constructiv cu instituțiile statului ucrainean şi cu societățile nonguvernamentale, inclusiv între societățile româneşti, în domeniul respectiv: 3. dezvoltarea relațiilor cu instituțiile României, înaintarea şi susținerea unor proiecte mai eficiente pentru comunitatea română din Ucraina.

Bibliografie

Loghin 1924 = Constantin Loghin, *Scriitori bucovineni. Antologie*, Bucureşti, Tipografia reforma socială.

Loghin 1926 = Constantin Loghin, *Istoria literaturii române din Bucovina [1775-1919]. În legătură cu evoluția culturală şi politică*, Cernăuți, Tipografia Mitropolit Silvestru.

La culture et la préservation de la langue – des composants essentiels de l'existence et de la conscience nationale. Une étude de cas – la région de Cernăuți

Ce travail présente le rôle essentiel, pour les Roumains de la région de Cernăuți, de la préservation de la culture et de la langue pour l'existence, la spiritualité et la conscience nationale, qui dépendent de plusieurs facteurs internes et externes: 1. la lutte intérieure de la communauté roumaine pour le fonctionnement de la langue et des institutions scientifiques, des écoles, de la presse, de la cultures, etc.; 2. l'existence d'un dialogue constructif avec les institutions de l'état ukrainien et avec les sociétés non-gouvernementales, inclusivement avec les sociétés roumaines; 3. le domaine des relations avec les institutions de la Roumanie et le soutien des projets plus efficaces pour la communauté roumaine d'Ukraine.

On peut parler pour cette région d'une histoire de la résistance par la langue, par l'école, par l'église et, généralement, par la culture.

Cernăuți, Ucraina

BDD-V354 © 2009 Editura Alfa
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 20:57:11 UTC)